

Ο ΕΝ ΤΗ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΥ ΣΚΙΑΘΟΥ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΤ'ΡΗ*

Ἡ παραινετικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Φλαβιανοῦ, ὡς καὶ ἡ ἔγγραφος ἀπάντησις τοῦ Κατρη δὲν εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν ἐγγράφων τούτων. Ὡς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ὅμως ἐγγράφου φαίνεται βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Φλαβιανὸς ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ταύτη θὰ προέτρπε καὶ πάλιν τὸν Κατρην εἰς μετάνοιαν φέρων εἰς αὐτὸν διάφορα ἐπιχειρήματα, ὅπως καὶ εἰς τὰς προφορικὰς συνδιαλέξεις του ἔκαμε. Ἡ δὲ ἀρνητικὴ ἀπάντησις τοῦ Κατρη ἀσφαλῶς θὰ ὁμοίαζε κατὰ τὸ περιεχόμενον πρὸς τὴν ἀπὸ 17 παρελθόντος μηνὸς Νοεμβρίου ἔγγραφον ἀπάντησιν τοῦ ἰδίου πρὸς τὴν Σύνοδον, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηριζόμενος Κωνσταντῖνος ὁ ἕξ Οἰκονόμων σημειοῖ ὅτι «ὁ Κατρη καὶ αὐθις ἔδειτο τῆς ἱερᾶς Συνόδου μηκέτι παρ' αὐτοῦ ὁμολογίαν ὧν οὕτω ἐπληροφορήθη ἀπαιτεῖν, καὶ ὑπισχνεῖτο μετὰ τὴν τῆς ὑγείας ἀνάληψιν προσελεύσεσθαι εἰς ἣν τινα τῶν τῆς Εὐρώπης ἀκαδημιῶν μάθοι ἂν καλῶς τὴν Δογματικὴν θεολογίαν διδάσκεσθαι, καὶ μαθὼν ὁμολογήσειν οἶκοθεν καὶ πανδήμως ὅτι τότε ἡδυνάτει»¹.

Ἄλλ' ὁ ἡγουμένος, παρὰ τὴν πικρίαν τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζε, δὲν ἔπαυσε νὰ ἐνδιαφέρεται διὰ τὴν διαμονὴν τοῦ Κατρη. Ἡ ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἐπιδείνωσις τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας του ἐφείλκυσε, ἀμέριστον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν συμπάθειαν τοῦ ἡγουμένου καὶ ἀπόρροια τούτου εἶνε τὸ κάτωθι ἔγγραφον τὸ ὁποῖον ἀπηύθυνεν οὗτος πρὸς τὸν ὑποδιοικητὴν Σκιάθου :

Ἄριθ. 45

1839 Δεκεμβρίου 13
Σκιάθος

Πρὸς τὸν Ὑποδιοικητὴν Σκιάθου

Εἰδοποιεῖσθε, κύριε ὑποδιοικητά, ὅτι ὁ διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 2476 τῆς σεβαστῆς γραμματείας τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ 435-436 τῆς ἱερᾶς

* Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου τόμου σελ. 350.

1. Κωνστ. τοῦ ἕξ Οἰκονόμων ἐνθ' ἀνωτ. σ. 462 καὶ ἐφημ. Ἐθνητῶν ἀριθ. φύλ. 689 ἔτ. 1839.

Συνόδου περιωρισθεῖς κ. Θ. Καίρης εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο κοινόβιον ἀφ' ἧς ὥρας εἰσηλθε δὲν τοῦ ἔλειψε ἡ ρύσις τοῦ αἵματος ἐκ τῶν αἰμορροῖδων· τὴν αὖθις τοῦ ἠῦξῃσε τόσον ὥστε δὲν δύναται νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὴν κλίνην του, καὶ ἐπειδὴ ὁ τόπος ὑστερεῖται ἰατροῦ, καὶ ἡ θέσις τοῦ μοναστηρίου εἶνε φυσικὰ ἐγκώδης, βλέπομεν τὸν ἄνθρωπον νὰ πλησιάζῃ εἰς τὰ λοιπὰ· ὅθεν διὰ νὰ μένωμεν ἡμεῖς ἀνεύθυνοι ὡς ποιήσαντες τὸ χρέος ἡμῶν, παρακαλεῖσθε κύριε νὰ ἀναφέρετε πρὸς οὓς ἀνήκει τὰ περὶ αὐτοῦ, διὰ νὰ πράξωσιν ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον τὰ ἀνήκοντα, διότι ἐὰν συμβῇ ἀργοπορία ἐνδέχεται τὸ κακὸν νὰ γίνῃ ἀθεράπευτον καὶ νὰ κινδυνεύσῃ ἡ ζωὴ τοῦ πάσχοντος.

Ἐπιμεθα εὐέλπιδες ὅτι θέλουσι ἐνεργηθῆ, ὅσον τάχον αἱ παρατηρήσεις ἡμῶν καὶ μένομεν.

Οἱ σύμβουλοι

Ὁ καθηγούμενος

Ἄλλὰ καὶ ὁ φόβος τοῦ ἐνδεχομένου θανάτου τοῦ Καίρη ἐγείρει καὶ πάλιν ἐπιτακτικῶς εἰς τὸν ἡγούμενον τὸ καθῆκον τοῦ πνευματικοῦ πατρός, τὸ ὅποιον εἶχεν ἀναλάβει. Μὴ φανταζόμενος ὁ Φλαβιανὸς ὅτι ἐνώπιόν του ἔχει τὸν πείσμονα ἐκεῖνον ἄνδρα, ὅστις ἀργότερον πρὸς τὸν διοικητὴν τῆς Θήρας ἔλεγεν ὅτι «ἂν τὸ πρᾶγμα ὀκνομεῖτο εἰς τὴν ἀρχὴν του μὲ τὸν τρόπον ἐπιτηδειότερον, ἡδύνατο νὰ δώσῃ καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως»¹, ἐκ τῶν ὁποίων καταφαίνεται ὅτι ἐκ πείσματος μᾶλλον ἐνέμενεν εἰς τὰς κακοδόξους γνώμας του, προσεπάθει νὰ φέρῃ τὸν Καίρη εἰς μετάνοιαν καὶ εἰς ὁμολογίαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ οὕτως ἐπιτύχῃ τὴν ψυχικὴν του σωτηρίαν.

Τὰ δύο ἔγγραφα τὰ ὁποῖα ἀπεστάλησαν κατ' αὐτὰς πρὸς τὸν ὑποδιοικητὴν Σκιαθοῦ καὶ τὴν ἱερὰν Σύνοδον δεικνύουν τὴν ὠραίαν αὐτῆν συνδιάλεξιν τοῦ πνευματικοῦ λόγου γεγραμμένην ἐν διαλόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐκφράζουσαν τὸ πικρὸν παράπονον τοῦ ἡγουμένου διὰ τὸ σκληροτράχηλον καὶ ἀμετανόητον τοῦ ἀνδρός.

Ἐκ τούτων τὸ ἔγγραφον τὸ ὅποιον ἀπεστάλη πρὸς τὸν ὑποδιοικητὴν, ἵνα ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματειῶν, ἔχει ὡς ἑξῆς :

1. Δ. Πασχάλη· ἐνθ' ἀνωτ. σ. 158 καὶ ἀρχιμ. Χρ. Παπαδοπούλου (νῦν Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· τόμ. Α' Ἀθῆναι 1920 σ. 271.

Ἄριθ. 46

16 Δεκεμβρίου 1889

Σκιάθος

Πρὸς τὸν Ὑποδιοικητὴν Σκιάθου

Χθὲς τὴν ιε' τρέχοντος ὑποὺν εἰς τὸν κύριον θ. κατῆρην· ἔφθασεν δὲ καιρὸς ἄρα νὰ χαροποιήσῃς μὲ τὴν ἐπιστροφὴν σου καὶ θεοῦ καὶ ἁγίους καὶ ἱερὰν σύνοδον καὶ γραμματείας καὶ ἀπλῶς ὑπὲν ἅπασαν τὴν ἐλλάδα (ἐκτὸς τῶν συμμίστων σου) καὶ ἡμᾶς τοὺς ταπινούς; ἢ εἰσέτι μένης εἰς τὴν δλῆθριον κακοφροσύνην σου· ἢ θαρῆς ἂν καὶ θάνατος σοῦ ἀκολουθήσῃ, ὅτι θέλουν σοῦ στίσει ἀθάνατον τὸ τρόπαιον οἱ ἀγαπημένοι σου ἄθροι τῆς ἐβρώπης;

κατῆρς. μὴ πάτερ, μὴ λέγε οὕτως· καὶ ποίαν κοινωνίαν ἔχω ἐγὼ μετὰ τοὺς τῆς ἐβρώπης καὶ ποίαν σχέσιν· ἐγὼ ἐξομολογήθην εἰς τὴν σεβασμιότητά σου καὶ σοῦ ὑποὺν ὅτι πληροφοροῖαν ζητῶ ὅσον τὸ δυνατόν.

φλαβιανός. Καὶ μήπως κύριε κατῆρς ἢ σοφολογιότις σου ἔφθασεν εἰς τὰ μέτρα τοῦ χρυσορίμονος ὅστις λέγει «νῦν ἴσμεν ὅτι πανταχοῦ ὁ Θεὸς ἐστί, ἀλλὰ πῶς; οὐκ ἴσμεν. Ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων τὰ ὄντα ἐποίησεν ἴσμεν· τὸν δὲ τρόπον ἀγνοοῦμεν· ὅτι ἐκ Παρθένου ἐτέχθη, πῶς δέ, οὐκ ἐτι· τότε δὲ ἐσόμεθα τι πλεόν καὶ σαφέστερον περὶ τούτων». καὶ τί λέγω Χρυσόστομον; ὁποῦ καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος λέγει, ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους, τότε δὲ ἐπιγνώσσωμαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθη. καὶ πολλὰ τῶν νῦν ἀπορίτων ἐσόμεθα, καὶ τῆς μακαριωτάτης ἐκείνης ἀπολαύσωμεν ὁμοιλίας καὶ σεφίας.

κατῆρς. Τοῦλάχιστον καγὼ δέομαι τοῦ Θεοῦ, τὸ αὐτὸ παρακαλῶ καὶ τὴν πανοσιώτιτά σου νὰ ποιῆται ὁποῦ νὰ πληροφορηθῶ, κὰν τὸ ἐκ μέρους, ὡς φησὶν ὁ Παῦλος.

Ἡμεῖς σεβαστὴ ὑποδιοίκησις παρισίαν εἰς τὸν θεὸν δὲν ἔχομεν ὁποῦ νὰ δυνιθῶμεν νὰ πληροφορήσῃ τὸν κατῆρην νοῦν καὶ νὰ ἀναπαύσῃ ὡς συχνάκις λέγει τὴν συνιδεσίαν του ἢ μάλλον ὑπεῖν τὴν κεκαυτηριασμένην του συνιδεσίαν. ἐν τοσοῦτω ἢ ροῖ τεῦ αἵματος ἐξακολουθῆ ὡς ὁ ἴδιος ἔγινα αὐτόπτις. τὸ μοναστήριόν μας εὐρίσκεται κεκλησμένον ἐξετίας τῆς εἰδοποιήσεως. παρακαλοῦμεν ταῦτα πάντα τὴν Σ. γραμματείαν καὶ ὅπως δόξῃ τῆς ἐκλαμπρότιτος μένοντες μὲ τὸ ἀνίκον σέβας.

Ὁ καθηγούμενος

Ἡ τοιαύτη καλὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν ἄλλων

ἀδελφῶν τῆς Μονῆς ἀπέναντι τοῦ Καίτη, ἡ περιποίησις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τὸ ὁποῖον ἐδείκνυον ὑπὲρ αὐτοῦ, δὲν ἔμεινε βεβαίως ἀπαράτηρητον. Ὁ ὑποδιοικητὴς Σκιαθοῦ, ὅστις εἶχε διαταχθῆ παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας νὰ ἐπαγρουπῆ ἐπὶ τῆς διαμονῆς τοῦ Καίτη, παρηκολούθει τὰ γινόμενα καὶ ἔκαμνε γνωστὰ ταῦτα εἰς τὴν προϋσταμένην του ἀρχήν. Τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης ἀποτέλεσμα ἦτο τὸ κάτωθι ἔγγραφο, τὸ ὁποῖον ὁ ὑποδιοικητὴς Σκιαθοῦ ἀπηύθυνε πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς Μονῆς.

Ἄριθ. 1919)48
τὴν 18 Δεκεμβρίου 1889
Σκιάθος

Ὁ Ὑποδιοικητὴς Σκιαθοῦ
πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς ἐνταῦθα διατηρου-
μένης Κοινοβιακῆς Μονῆς.

Ὑποβαλόντες διὰ διαφόρων ἀναφορῶν μας εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Β. Γραμματείας τῆς ἐπικρατείας τὸν ὁποῖον κατεβάλατε ζῆλον καὶ τὴν ὁποῖαν ἐλάβετε πρόνοιαν εἰς τὸ νὰ ἔχη ὁ κ. Θ. Καίτης δλας τὰς σωματικὰς αὐτοῦ ἀναπαύσεις καὶ περιποιήσεις εἰς ἰδιαιτερον κελίον του διατάχθημεν παρ' αὐτῆς νὰ σᾶς ἀπονεύωμεν τὰς εὐχαριστίας της διὰ τὴν περιποίησιν ταύτην ὁποῖαν ἐκάματε πρὸς αὐτόν, τὴν ὁποῖαν ἀπαιτεῖ ἡ φιλάνθρωπία καὶ περὶ τῆς ὁποίας παραγγέλει καὶ αὐτὴ ἡ ἱερά ἡμῶν θρησκεία.

Τὴν τοιαύτην εὐχαρίστησιν τῆς Β. Γραμματείας καθὼς καὶ τὴν ἰδίαν μας ἐκφράζοντές σας ἐπισήμως διὰ τῆς παρουσίας μας, σᾶς προτρέπομεν νὰ ἐξακολουθήτε νὰ προσφέρησθε καὶ εἰς τὸ ἐξῆς μὲ τὸν αὐτὸν ἥπιον τρόπον πρὸς τὸν διαληφθέντα Καίτην καθὼς ἄνθρωπον, ἀναμνησκόμενοι ὅτι κατὰ τὸν Κυριακὸν ἐκεῖνον λόγον «ὅτι καὶ ἐνὸς ποτηρίου ψυχροῦ ὕδατος δόσις ἀνταμείβεται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τοῦ θέλοντος πάντας σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν».

Ἐλπίζομεν εἰς τὰ φιλάνθρωπα αἰσθημάτά σας ὅτι καὶ τοῦ λοιποῦ θέλομεν λάβει ἀφορμὴν νὰ σᾶς συστήσωμεν καὶ ἐκ δευτέρου εἰς τὴν Β. Κυβέρνησιν.

Ἀπόντος τοῦ Ὑποδιοικητοῦ

Ὁ Γραμματεὺς

A. I. Παπαδόπουλος

Ἄλλὰ καὶ πάλιν, παρὰ τὴν ἀρνησιν τὴν ὁποῖαν συνήντα, ὁ Φλαβιανὸς ἐξηκολούθει τὰ πρὸς τὸν Καίτην νοουθεσίας του. Πνευματικὸς περιωπῆς ὁ Φλαβιανός, ἀφίσας ἀληθῶς ἐποχὴν ἐκτός τῆς Σκιαθοῦ

καὶ εἰς τὰς Μονὰς τῆς Κέας, τοῦ Πόρου καὶ τῆς Λυγουριᾶς, τῶν ὁποίων εἶχεν ἠγουμενεύσει, ἔστενοχωρεῖτο νὰ αισθάνεται πλησίον του τὴν ἀμετανοησίαν προσωποποιημένην καὶ ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν του ὑπεύθυνον διὰ τὴν κατάστασιν ταύτην· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἔμμονή του.

Εἰς μίαν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν συνδιαλέξεων Φλαβιανοῦ καὶ Καίρη ὀφείλονται τὰ ὑπ' ἀριθ. 48 καὶ 49 ἔγγραφα τῆς Μονῆς πρὸς τὸν ὑποδιοικητὴν Σκιαθου καὶ τὴν ἱερὰν Σύνοδον, τῶν ὁποίων τὸ περιεχόμενον τοῦ πρώτου εἶνε τὸ ἀκόλουθον :

Ἄριθ. 48

Ἐν τῷ ἐν Σκιαθῷ Κοινοβίῳ
1840 Ἰανουαρίου 6

Ἠρὸς τὸν Ὑποδιοικητὴν Σκιαθου

Εἰς τὰς 3 τοῦ παρόντος Ἰανουαρίου κατὰ τὴν ἐντολὴν τῆς βασιλικῆς γραμματείας τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἦλθον εἰς συνέντευξιν μετὰ τοῦ εἰς τὴν Μονὴν μας διαμένοντος ὑπὸ περιορισμὸν κυρίου θεοφίλου καίρη καὶ εἰς τὸ ἀναμεταξὺ τῆς διαλέξεως μοὶ ὑπεν ὅτι ἡ ἀγία καὶ ἱερὰ Σύνοδος ἀδίκως μὲ τυρανεῖ, ἐπειδὴ εἰς τὴν φυσικὴν καὶ μὲ τὴν φυσικὴν ἐπαραδόθην ὄχι δὲ καὶ θεολογίαν. καὶ ἐπειδὴ πρόκειται λόγος περὶ τῆς ὁμολογίας μου, νὰ συγχωρηθῇ ἡ διαμονή μου εἰς τὰς Ἀθήνας ὅπου εἶναι τόσοι θεολόγοι ὅσων τὸν οἰκονόμον, μισαήλ, θάμπαν, φαρμακίδην καὶ λοιποὶ πεπαιδευμένοι νὰ συνομιλήσω μὲ αὐτούς· καὶ τότες ἤλπιζα ὅτι θέλω δυνηθῆ νὰ γράψω τὴν ὁμολογίαν μου κατὰ τάξιν πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον· καὶ ἐπομένως ἤμπορῶ εἰς τὰς Ἀθήνας νὰ διατηρήσω καὶ τὴν ὑγείαν μου ὅπου εὐρίσκονται ἱατροί. ταῦτα παρακαλῶ (μοὶ λέγει ἀπὸ τὴν κλίνην του, ἐπειδὴ καὶ τοῦ ἠῤῥησεν πάλην ἡ ροὴ τοῦ αἵματος) νὰ κοινοποιήσις πρὸς οὐδὲ ἀνίκει.

Ὅθεν παρακαλίσθε κύριε ὑποδιοικητὰ νὰ κοινοποιήσετε ὅσον τάχως πρὸς τὴν γραμματείαν διὰ νὰ ἐνεργείσι τὰ ἰκῶτα.

Ὁ καθηγούμενος

Αἱ συνδιαλέξεις ὁμῶς αὗται τοῦ πνευματικοῦ λόγου φαίνεται ὅτι ἐτάρασσον τὸν Καίρη καὶ ἐπέδρων κακῶς ἐπὶ τῆς καταστάσεως τῆς ὑγείας του. Τοῦτο ἄλλως τε ὁμολογεῖ, ὡς ἴδομεν, καὶ αὐτὸς ὁ Φλαβιανὸς εἰς τὰ ὑπ' ἀριθ. 42 καὶ 46 ἔγγραφα του.

Τούτου ἕνεκα ἡ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματεία διὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ Σκιαθου ἀπηγόρευσε τὰς περαιτέρω ταύτας θεολογικὰς συζητήσεις. Τὸ ἔγγραφον τοῦτο τῆς ἀπαγορεύσεως ἔχει ὡς ἐξῆς :

Αριθ. πρ. 1919)54
 Ἐν Σκιάθῳ τῇ 12 Ἰανουαρίου
 1840

δ
 ὑποδιοικητῆς Σκιάθου
 πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς διατηρουμένης
 Κοινοβιακῆς Μονῆς ἢ «Εὐαγγελίστρια»

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑπ' ἀρ. 46 ἀναφορὰν σας καὶ κατὰ συνέπειαν τῆς ὑπ' ἀρ. 29 διαταγῆς τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Β. Γραμματείας τῆς Ἐπικρατείας, προσκαλοῦμεν ὑμᾶς δσιώτατε Καθηγούμενε καὶ τοὺς συμβούλους νὰ παύσητε τοῦ λοιποῦ πάσαν περιθρησκευτικῶν ἀντικειμένων συνδιάλεξιν μετὰ τοῦ Θ. Καίρη, περιοριζόμενοι εἰς τὴν κατὰ γράμμα ἐκτέλεσιν τῶν ἐπισταλέντων διὰ τῆς εἰς ὑμᾶς ὑπ' ἀρ. 29707 διαταγῆς τῆς ἀνωτέρω Β. Γραμματείας, περιποιούμενοι τὸν ἄνθρωπον καὶ χορηγούντες αὐτῷ εὐσυμπαθῶς καὶ φιλανθρώπως πάσαν σωματικὴν περιθαλψιν καὶ ἐπιμέλειαν.

Πᾶσα παράβασις τῶν διαταττομένων διὰ τῆς παρούσης ἀπαγορεύσεως θρησκευτικῶν συνδιαλέξεων, ἔλεει σύρῃ ἐφ' ὑμῶν βαρυτάτην εὐθύνην.

Ὁ Ὑποδιοικητῆς

Α. Ἐδιπίδης

Ἄλλ' ἢ κατάστασις τῆς υγείας τοῦ Καίρη ὀλονέν καὶ ἐξηκολούθει νὰ ἐπιδεινοῦται. Ὁ Φλαβιανὸς εἰς πλειστά του ἔγγραφα ἐπέστησε τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τῆς καταστάσεως ταύτης. Δυστυχῶς ὅμως ἡ Σκιάθος κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἐστερεῖτο ἰατροῦ καὶ ἐδέησε νὰ κληθῇ ἐκ Χαλκίδος ὁ διοικητικὸς ἰατρὸς τῆς περιφερείας.

Κατὰ τὴν «Ἀθηναῶν» ὁ διοικητικὸς οὗτος ἰατρὸς Γ. Βελισσάριος καλούμενος ἔφθασεν εἰς τὴν Σκιάθον τὸ τελευταῖον δεκάήμερον τοῦ Δεκεμβρίου. Ἐπισκεφθεὶς δὲ καὶ ἐξετάσας ἐν τῇ Μονῇ τὸν Καίρη ὑπέβαλε σχετικὴν ἐκθέσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείαν. Ἐν τῇ ἐκθέσει του ταύτη, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ κατωτέρω ἐγγράφου, ὁ ἰατρὸς ἐτόνιζεν, ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ μετατεθῇ ὁ Καίρης ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, λόγῳ τοῦ ὑφύργου αὐτῆς.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης διατάχθη, κάπως ἀργά, κατὰ μῆνα Μάρτιον ἢ μετὰθεσις τοῦ Θ. Καίρη ἐκ τῆς Μονῆς τῆς Σκιάθου. Τὸ ἔγγραφον δὲ τῆς μετὰθεσεως τοῦ Καίρη, τὸ ὁποῖον εἶνε καὶ τὸ τελευταῖον τῶν εὐρεθέντων ἐγγράφων, ἔχει ὡς ἀκολούθως :

1. Ἐφημ. «Ἀθηναῶν» ἀριθ. φύλ. 681 καὶ 689 ἔτ. 1839.

Ἄριθ. 545

δ Ὑποδιοικητῆς Σκιάθου
πρὸς τὸ συμβούλιον τῆς διατηρουμένης Κοι-
νοβιακῆς Μονῆς ἢ «Εὐαγγελιστρια»

Ἡ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς Κύριός Μου φιλανθρωπευόμενος ηὐδόκησε νὰ διατάξῃ τὴν εἰς Θήραν μετάθεσιν τοῦ παρ' ὑμῖν κ. θ. Καίρη, ὅστις πάσχων συνήθως ἀπὸ αἰμορροΐδου νόσημα, δὲν ἠδύνατο κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ Διοικητικοῦ Ιατροῦ, νὰ ἀφελήθῃ ἀπὸ τὸ κλίμα τοῦτο, τῆς Μονῆς Σας μάλιστα κειμένης εἰς σὺνδενδρον καὶ ὑγρὰν θέσιν, καὶ ἐπομένως ἦτο ἀνάγκη νὰ μετατεθῇ εἰς θερμώτερον καὶ εὐκρατέστερον μέρος, ὡς τὸ ἔνθα μετατίθεται.

Τὸν κύριον θ. Καίρην λοιπὸν παρακαλῆσθε νὰ παραδώσῃτε εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ πεμπόμενον Γραμματέα τῆς Ὑποδιοικήσεως διὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν πόλιν δίδοντές τῷ τὰ ἀναγκαῖα ζῶα διὰ νὰ ἰππεύσῃ καὶ διὰ τὴν μετακόμισιν τῶν ἐπίπλων του.

Ἐὰν ἐν τοσούτῳ ἢ υγεία του δὲν τῷ ἐπιτρέπει νὰ ἐξέλθῃ εὐθὺς τοῦ οἰκίσκου του, ὁ Γραμματεὺς ἔχει τὴν ἀδειαν ν' ἀναβάλῃ τὴν προσαγωγὴν του πληροφροῦμενος ἰδίῳις ὀμμασιν.

Ἐν Σκιάθῳ τῇ 9 Μαρτίου 1840

Ὁ Ὑποδιοικητῆς
Α. Ἐδιπίδης

Πότε ἀκριβῶς ὁ Καίρης ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Μονῆς τῆς Σκιάθου δὲν γνωρίζομεν. Πάντως ὅμως ἡ διαταγὴ τῆς μεταθέσεώς του ἐξετελέσθη συντόμως, διότι ἔχομεν τὴν πληροφορίαν ὅτι τῇ 17 Μαρτίου 1840 ὁ Καίρης ἐπιβαίνων κανοφόρου διῆλθε τὸν Πορθμὸν τοῦ Εὐδρίπου κατευθυνόμενος εἰς Θήραν¹.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Σκιάθου διαμονὴ ὡς ἐξοριστοῦ τοῦ Θεοφίλου Καίρη, ὡς ἐκ τῶν εὐρεθέντων ἐγγράφων αὕτη ἐξάγεται.

Μαρτυρεῖται δὴλα δὴ ἐκ τῶν ἐγγράφων τούτων ὅτι ὁ Καίρης ἀπὸ τῆς εἰσόδου του εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ διήρχετο τὰς ἡμέρας του καλῶς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν περιποίησιν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον ἐκ μέρους τῶν μοναχῶν, τόσον ὥστε νὰ τύχωσιν οἱ μοναχοὶ τῶν εὐχαριστιῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Καίρη ἐν ἀρχῇ καὶ τῆς Γραμματείας τῶν Ἐκ-

1. Ἐφημ. «Ἀθηνα» ἀριθ. φύλ. 104 ἔτ. 1840 καὶ Δ, Πασχάλῃ ἐνθ' ἄνωτ. σ. 146.

κλησιαστικῶν μετέπειτα· ἀλλ' ὅτι συγχρόνως ἀπ' ἀρχῆς κατετρούχετο ὁ Καίρης ὑπὸ τῆς γνωστῆς ἀσθενείας του, ἣτις πολλάκις καὶ ἐπεδεινώθη ἐπικινδύνως· ὅτι αἱ συμβουλαὶ καὶ νουθεσίαι τοῦ ἡγουμένου, αἱ κατ' ἐντολὴν τῆς ἱερᾶς Συνόδου γινόμεναι, οὐδὲν ἀποτελεσμα εἶφρον καὶ ὅτι ὡς αἰτία τῆς μεταθέσεως τοῦ Καίρη φέρεται τὸ ὑγρὸν τοῦ κλίματος κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ διοικητικοῦ ἱατροῦ, κληθέντος τούτου καθ' ὑπόδειξιν τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς.

Οἱ ἀσχοληθέντες ὅμως μὲ τὸν Θεόφ. Καίρη σημειοῦν ὅτι ἡ διαμονὴ τοῦ Καίρη ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὑπῆρξε μαρτυρικὴ καὶ τούτου ἕνεκα διετάχθη καὶ ἡ μετάθεσις του εἰς τὴν Μονὴν τῆς Θήρας¹.

Οἱ ταῦτα παραδεχόμενοι στηρίζονται ἐπὶ ἀνταποκρίσεων ἐκ Χαλκίδος καὶ Θήρας σχετικῶν μὲ τὴν ἐξορίαν τοῦ Καίρη, δημοσιευθεισῶν ἐν τῇ τότε ἐκδιδομένη «Ἀθηνᾶ», ἐφημερίδι φίλα φρονούσῃ τῷ Καίρη· ὡς καὶ ἐπὶ τῆς αὐτογράφου ἐπιστολῆς τοῦ Καίρη².

Ἄλλ' ἐὰν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει ὅτι τὴν φιλαλήθειαν τοῦ ἐκ Χαλκίδος ἀνταποκριτοῦ τῆς ἐφημερίδος ταύτης ἀμφισβητεῖ ὁ διοικ. ἱατρὸς Βελοσάριος, περὶ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ ὁποίου εἰς τὴν Μονὴν τῆς Σκιάθου, ὁ ἀνταποκριτὴς οὗτος ἄλλα ἀντὶ ἄλλων «περὶ τῆς ὑγείας καὶ καταστάσεως τοῦ δεσμοῦ διδασκάλου Θ. Καίρη» ἐν τῇ «Ἀθηνᾶ» ἐδημοσίευσεν³. Ἄφ' ἑτέρου δέ, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει ὅτι ὁ ἐπιστέλλων τὴν ἐκ Θήρας ἀνταπόκρισιν, ἐν τῇ ὁποίᾳ παρουσιάζεται ὁ Καίρης ἐκφραζόμενος μετὰ πικρίας περὶ τῆς ἐν τῇ Μονῇ τῆς Σκιάθου διαμονῆς του, εἶνε οὗτος παλαιὸς μαθητὴς τοῦ Καίρη, ὅστις βεβαίως συμφέρον ἔχει· νὰ παρουσιάσῃ τὸν διδάσκαλόν του ὡς δεινοπαθοῦντα καὶ μάρτυρα, εἶνε δυνατὸν νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ περιεχόμενον τῶν ἀνταποκρίσεων τούτων ἀφίσταται κατὰ πολὺ τῆς πραγματικότητος. Εἶνε γνωστὴ ἄλλως—τε ἡ ὄλη ὑπὲρ τοῦ Καίρη φανατικὴ ἀρθρογραφία τῆς «Ἀθη-

1. Α. Γούδα· ἐνθ' ἄνωτ. τόμ. Β' σ. 91. Τρ. Εὐαγγελίδου· Ἱστορία τοῦ Ὁθωνος βασιλέως τῆς Ἑλλάδος· ἐν Ἀθήναις 1893 σ. 176. Τοῦ αὐτοῦ· ἡ νῆσος Σκιάθος σελ. 151—152. Θ. Παπαθωμᾶ. Θεόφ. Καίρης ὁ αἰρετικός· ἐν Ἀττικῇ Ἱριδι τόμ. Ζ' ἀρ. φύλ. 18. Χρ. Παπαδοπούλου· ἐνθ' ἄνωτ. τόμ. Α' σ. 270. Δ. Πασχάλη ἐνθ' ἄνωτ. καὶ τοῦ αὐτοῦ. Ἐνα μοναστηρίου τῆς Σκιάθου· ἐν ἐφημ. «Σκιάθος», ὄργανον τοῦ συλλόγου τῶν ἀπανταχοῦ Σκιάθιων ἔτος Α' (1931) ἀρ. φυλ. 9.

2. Ἐφημ. «Ἀθηνᾶ» ἀρ. φύλ. 681, ἔτ. 1839, 687 καὶ 729, ἔτ. 1840 καὶ Δ. Πασχάλη. Θεόφ. Καίρης σ. 149.

3. Ἐφημ. «Ἀθηνᾶ» ἀρ. φύλ. 689 ἔτ. 1840.

νάς», ἥτις ἔφθανε μέχρι τοῦ σημείου νὰ ὑβρίξῃ τοὺς Συνοδικοὺς τοὺς καταδικάσαντας τὸν Καίρη καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ παρουσιάσῃ αὐτὸν ὡς μὴ προσβαλόντα τὴν καθεστῶσαν θρησκείαν¹.

Βεβαίως ἡ αὐτόγραφος ἐπιστολὴ τοῦ Καίρη, τὴν ὁποίαν οὗτος ὑπέβαλε πρὸς τὸν βασιλέα Ὁθωνα ἐκ Θήρας, ἀποτελεῖ ἐπιχείρημα σπουδαῖον ὑπὲρ τῆς κακῆς διαμονῆς αὐτοῦ ἐν τῇ Μονῇ τῆς Σκιαθοῦ, διότι ὁ Καίρης ἐν τῇ ἐπιστολῇ του ταύτῃ σημειοῖ «ὅτι κατὰ προφορικὰς διαταγὰς τῶν διωκτῶν του ὑπέστη ἐν Σκιαθῷ ἀφαντάστους τιμωρίας καὶ βασάνους». Ἔρχεται δὲ ἡ δευτέρα αὕτη ἐπιστολὴ καὶ εἰς ἀντίφασιν μὲ τὴν ἀναφερθεῖσαν καὶ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Μονῆς τῆς Σκιαθοῦ φυλαττομένην, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ Καίρης ὁμολογεῖ ὅτι ἀπήλασε πάσης δυνατῆς περιποιήσεως ἐκ μέρους τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν τῆς Μονῆς. Ἄλλ' ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ δέον νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει αἱ προϋποθέσεις ὑπὸ τὰς ὁποίας ἐγράφησαν αἱ ἐπιστολαὶ αὗται

Ἡ πρώτη ἐκείνη ἐπιστολὴ ἐγράφη ὡς κατεδείχθη ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Καίρη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καθ' ἧς βεβαίως ἡμέρας περιεποιοῦντο αὐτὸν οἱ μοναχοί, καὶ ὠφείλετο μᾶλλον εἰς λόγους σκοπιμότητος. Ἐν τῇ παρόδῳ ὅμως τοῦ χρόνου ἀσφαλῶς μετεβλήθη ἡ κατάστασις καὶ ἡ διαμονὴ τοῦ Καίρη ἐγένετο δυσάρεστος. Διότι δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ, ὅτι ἔντονοι διαταγαὶ εἶχον δοθῆναι περὶ τῆς μὴ ἐπικοινωνίας τοῦ Καίρη μετ' ἄλλων ἀνθρώπων καὶ μόνωσις φοβερὰ θὰ κατεῖχεν ὡς ἐκ τούτου αὐτόν· ὅτι κατετρύχετο ὑπὸ φοβερᾶς ἀσθενείας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του καὶ εἶχε τοὺς ἐξ αὐτῆς πόνους καὶ στενοχωρίας καὶ ὅτι ἡ καταδίκη καὶ ἐγκάθειρξις του μεγάλην ἐπίδρασιν θὰ εἶχεν ἐπὶ τῆς ὅλης ψυχικῆς διαθέσεώς του. Οὐδὲ πρέπει ν' ἀποκλεισθῇ ὅτι τὸ ἀμετάπειστον τοῦ Καίρη ὄργην ἐνίοτε θὰ ἐπέφερεν εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ δυνατὴ κατὰ ταῦτα ἦ ἐν στιγμῇ ἐξάψεως κακὴ συμπεριφορὰ αὐτῶν ἀπέναντι αὐτοῦ

Ἐὰν εἰς ταῦτα προσθέσωμεν τὴν πικρίαν τὴν ὁποίαν ἐδοκίμασεν ὁ Καίρης, ὅταν, ἀντὶ τῆς ἐλευθερίας τὴν ὁποίας ἤλπιζεν ἀναχωρῶν ἐκ τῆς Σκιαθοῦ, διότι πρὸς τοῦτο ἐνέτεινον τὰς ἐνεργείας των οἱ ὑποστηρίζοντες αὐτόν, εἶδε τὴν συνέχισιν τοῦ περιορισμοῦ του ἐν τῇ Μονῇ τῆς Θήρας· καὶ ἀφ' ἐτέρου σημειώσωμεν ὅτι ὁ Καίρης γράφων πρὸς

1. Ἐφημ. «Ἀθηνᾶ» ἀρ. φύλ. 663 καὶ 664 ἔτ. 1839.

τὸν βασιλέα Ὁθωνα ἐκ Θήρας σκοπὸν ἔχει νὰ ζητήσῃ χάριν παρ' αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμεῖ βεβαίως νὰ κινήσῃ τὴν συμπάθειάν του, ἔχον ἀρκετὰ στοιχεῖα ὅπως ἐξηγήσωμεν καὶ τὸ περιεχόμενον τῆς δευτέρας ταύτης ἐπιστολῆς. Δὲν εἶνε κατὰ ταῦτα πικρακενιδυνευμένη ἢ γνώμη ὅτι πάντα τ' ἀνωτέρω ἔσχον μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τοῦ Καίρη ἐν τῇ συγγραφῇ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα ἐπιστολῆς του καὶ παρουσιάζει τὰ πράγματα μεγαλοποιημένα πως, μὴ ἀνταποκρινόμενα πλήρως πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Δόσιν λοιπὸν ὑποκειμενικότητος ἀρκετὴν δέον νὰ δεχθῶμεν, ὅτι ἐνέχουν καὶ αἱ δημοσιευθεῖσαι ἀνταποκρίσεις καὶ ἡ πρὸς τὸν βασιλέα ἐπιστολὴ τοῦ Καίρη.

Τὸ γενικὸν πόρισμα τῆς μελέτης ἡμῶν ταύτης εἶνε, ὅτι δὲν δυνάμεθα στηριζόμενοι ἐπὶ τῶν εὐρεθέντων τούτων ἐγγράφων ν' ἀποφανθῶμεν ἀξιωματικῶς ὅτι ἡ διαμονὴ τοῦ Καίρη ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὑπῆρξεν ἰδεώδης, διότι θὰ ἰστάμεθα ἐκτὸς τῆς πραγματικότητος, εἰς ἐλησημονοῦμεν ὅσα ἀνωτέρω ἐσημείωσαμεν ὡς ἀσφαλῶς συμβάντα κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐκεῖ διαμονῆς του καὶ ἐπιδράσαντα μεγάλως ἐπὶ τῆς ὅλης ψυχοσυνθέσεώς του.

Πάντως ὅμως ὁ ὅλος χαρακτήρ τοῦ περιεχομένου τῶν ἐξερχομένων ἐγγράφων τῆς Μονῆς, ἔνθα γίνεται καταφανής, παρὰ τὴν ὑποκειμενικότητα αὐτῶν, ἢ καλῇ θέλησις τοῦ ἡγουμένου Φλαβιανοῦ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ὑγείας τοῦ Καίρη· τὸ ἐγγράφων τῆς μεταθέσεως τοῦ Καίρη, ἐν τῷ ὁποίῳ τονίζεται ὅτι μόνον ἕνεκα τῆς ἀθλιότητος τοῦ κλίματος, διατάσσετο ἡ μετάθεσις αὐτοῦ· καὶ μάλιστα ἡ ἐκφορσις τῆς εὐαρεσκείας ἐκ μέρους τῆς ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Γραμματείας διὰ τὴν γενομένην περιποίησιν εἰς τὸν Καίρη, εἶνε στοιχεῖα σημαντικὰ ἅτινα ἐπιβάλλουν εἰς ἡμᾶς νὰ δεχθῶμεν ὅτι, ἢ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Σκιάθου διαμονὴ τοῦ Καίρη, ὑπῆρξεν ἀρκετὰ καλὴ καὶ οὐχὶ μαρτυρικὴ, ὡς παρουσιάζουν αὐτήν, καὶ ὀρθὸν εἶνε κατὰ ταῦτα κατὰ πολὺ νὰ μετριασθῇ ἢ περὶ τοῦ τρόπου τῆς διαμονῆς τοῦ Καίρη ἐν τῇ ἀνωτέρω Μονῇ ἐπικρατοῦσα γνώμη.

Ἡ προσωπικότης τοῦ Θεοφίλου Καίρη εἶνε σπουδαιότατη. Ἀποτελεῖ οὗτος τὸν πρόδρομον τῆς φιλοσοφικῆς σκέψεως ἐν τῇ ἀναγεννηθείσῃ Ἑλλάδι καὶ ἓνα τῶν μεγαλητέρων διδασκάλων αὐτῆς, ὅστις ἀνύψωσε τὴν διδασκαλίαν εἰς ἐπίπεδον γραμμάτων πολὺ ἀνώτερον. Δὲν εἶνε ἐπομένως ἄνευ ἀξίας ἢ ἔρευνα διὰ τὴν ὀρθὴν ἐξακριβώσιν καὶ λεπτομερειῶν ἀκόμη τῆς ζωῆς του.

Ὑπὸ τοιοῦτον πνεῦμα κινούμενος παρουσιάζω σήμερον τὰ ἐγγράφα ταῦτα, ἅτινα διαφωτίζουν πως τὴν τραγικὴν περιόδον τῆς ζωῆς τοῦ μεγάλου ἐκείνου σοφοῦ.